

Brigitte Puissant & Katrien Valckenaers • Wietse Palmans

BALOENA

Verwerkingsuggesties

Baloena is een verhaal om samen te lezen of om voorgelezen te worden.

Het verhaal brengt de wereld van vluchtelingenkinderen de groep binnen en maakt de leefwereld van elk kind in de groep zichtbaar en bespreekbaar.

Bij elke bladzijde van het verhaal horen verwerkingssuggesties. Het zijn geen kant-en-klare activiteiten, maar ideeën om zelf mee aan de slag te gaan.

De activiteiten staan telkens per thema geordend. Volgende thema's komen doorheen het verhaal aan bod:

- Circus
- Dierbaar bezit
- Familie
- Feest, vieren
- Gevoelens
- Helden, iets kunnen
- Herkomst
- Hobby's, sport en spel, spelen
- Huis, wonen, bij mij thuis
- Kledij, hoe zie ik eruit?
- Omgeving
- Oorlog en vrede, vluchten
- Religie
- Talen, talensensibilisering
- Voeding, eetgewoontes
- Voertuigen, zich verplaatsen

+ Op exploratietocht

Activiteiten voor oudere kinderen staan aangeduid tussen twee sterretjes (*).

Algemene achtergrondinformatie of informatie over het gezin staat cursief gedrukt.

U hoeft niet alle suggesties uit te werken. Kies per bladzijde die suggestie(s) die voor uw kinderen het beste past/passen. Laat de kinderen in elk geval veel zelf aan het woord. Ga moeilijkere thema's (oorlog, bootvluchtelingen, kinderrechten, gemis en verdriet) niet uit de weg. Laat bij gesprekken rond minder beladen thema's (eten, kledij, hobby's ...) heel bewust alle stukjes uit de diverse leefwerelden van de kinderen evenwaardig naast elkaar bestaan. Zo eet de een thuis in de zetel, de ander aan tafel. Bij de een mag binnen worden gevoetbald, bij de ander niet. De een houdt van voetbal, de ander van circus. Diversiteit en empathie staan centraal.

Familievoorstelling

- Dierbaar bezit
- Familie
- Feest, vieren: henna
- Herkomst
- Kledij, hoe zie ik eruit?
- Oorlog, vluchten
- Religie: Koran

Dierbaar bezit: Baloena

Baloena is oud en versleten en komt helemaal uit Afghanistan. Het is de lievelingsbal van Younes en zijn broers en zussen.

Laat de kinderen zoeken naar iets dat versleten is in de ruimte. Hebben zij thuis een knuffel of speeltje dat versleten is en waar ze veel van houden? Laat ze dat voorwerp meebrengen en daarover vertellen. Onderzoek vooral de betekenis die dat voorwerp heeft voor de kinderen. Vraag eventueel na bij de ouders.

Familie

Laat de kinderen **van groot naar klein** staan, zoals op de familiefoto. Nadat u de familie hebt voorgesteld, kunt u naar de familiefoto teruggaan. Laat de kinderen **raden wie wie is**. Herinneren de kinderen zich nog iets over hen? Herkennen ze zich in hen?

Het **voorstellen van de familie kan ook door de kinderen zelf** gebeuren. Knip een kopie van de foto's en de informatie uit. Geef de tekst en de foto van één familielid telkens aan een ander groepje kinderen. De kinderen vertellen dan per groep aan de anderen wat ze weten over hun personage.
Variant: de andere groepen raden om wie het gaat.

Vertel over de samenstelling van uw eigen gezin. Geef aan dat er veel soorten gezinnen zijn (eenoudergezinnen, kinderen met een mama en plusmama ...). **Laat de kinderen een tekening maken van hun eigen gezin van groot naar klein.** Voor ze daarmee beginnen, bespreken ze eerst waaraan ze hun verschillende familieleden kunnen herkennen (een bril, een snor, blond haar, krullen). Luister intens naar wat de kinderen achteraf vertellen over hun gezinsleden, aan de hand van hun tekening. Op de achterkant noteert u hun verhalen, *of zoals in het boek, laat u hen een stukje schrijven over hun gezinsleden*.

Laat de kinderen foto's meebrengen (of maken) van hun eigen familie. Maak er een **familieboekje** van of een **familiemuur**. Laat de kinderen vertellen aan de hand van de foto's en ga dieper in op hun uitspraken (Wat ze fijn vinden aan dat familielid, wat opvalt qua uiterlijk, wat ze samen beleven ...).

Laat de kinderen **zichzelf voorstellen**, zoals in het boek gebeurt. Geef hen houvast door een voorbeeld of pictogrammen waarop staat wat ze zoal kunnen vertellen (naam, woonplaats, dat doe ik graag, dat vind ik mooi). Bij jonge kinderen kunt u een poppenkast of tv-kast gebruiken. Neem de voorstelling op. Die opname kunnen de kinderen daarna beluisteren – bekijken. *Laat oudere kinderen een identiteitskaart maken van hun buur, na een interview met hem/haar*.

Feest, vieren: henna

Op de foto ziet u dat Aisha henna heeft op haar handen. Toon afbeeldingen op internet. Vraag aan de kinderen of ze dat al hebben gezien op de handen van kinderen of hun ouders? Leg de link met tattoos.

Henna is een rode kleurstof die wordt gebruikt voor het verven van nagels, handpalmen en haar. Die vorm van lichaamsversiering komt vooral voor in Arabische, Afrikaanse en Indische culturen.

*In Aisha's familie schilderen de vrouwen henna op hun handen als het feest is. Hier hadden ze net het Suikerfeest gevierd. Meer over het Suikerfeest of **Aid El Fitr** vind je op <https://www.kuleuven.be/thomas/page/ramadan-moebarak/>*

De foto kan een gelegenheid zijn om stil te staan bij de betekenis van dat feest, vooral wanneer het net (het einde van de) Ramadan is. Bekijk bijvoorbeeld samen het filmpje *Hoe zoet is het Suikerfeest?* via de link: <https://www.kuleuven.be/thomas/page/videodatabank/user/21004/>). Kinderen komen daar zelf aan het woord (voor kinderen van 6 tot 8 jaar).

Herkomst

Vraag aan de kinderen waar hun ouders of grootouders vandaan komen of bevroeg dat bij de ouders. Duid aan met een symbool of foto op de wereldkaart. Hoe zijn ouders en grootouders naar hier gekomen? Wie is moeten vluchten? Waarom? Nodig eventueel een ouder of grootouder uit om zijn verhaal te vertellen. Dring niet aan: een migratiegeschiedenis kan té emotioneel en kwetsbaar zijn. Maar durf het wel te vragen. Wil iemand komen getuigen, bereid dan het gesprek goed voor. Maak het gezellig voor de bezoeker en de kinderen. Vraag de bezoeker om foto's mee te brengen van zijn land.

Kledij, hoe zie ik eruit?

Alleen Aisha en de mama dragen trouw hun hoofddoek. Aisha draagt haar hoofddoek graag omdat ze de kleuren kan combineren met die van haar kleren. Hosna draagt niet altijd een hoofddoek. Voor de vader hoeft het niet echt.

U kunt vragen wie bij de kinderen thuis een hoofddoek draagt en of ze weten waarom. Sta open voor diverse redenen die kinderen aangeven. U kunt kinderen uit uw groep laten demonstreren hoe ze die hoofddoek aandoen. In de kleuterklas kunt u hoofddoeken in de poppenhoek leggen.

Daag kinderen uit: hebben alleen vrouwen een hoofddoek? Toon foto's waar ook mannen een doek om hun hoofd dragen. Toon bijvoorbeeld een foto van Noor, een Afghaanse jongen met tulband. (<https://www.samsam.net/honger-in-het-vluchtelingen-kamp-in-afghanistan>)

Oorlog, vluchten

TALIBAN

De moeder van het gezin is nog altijd bang van de taliban, hoewel ze nu in België woont. In Afghanistan werd ze door de taliban bedreigd omdat ze naailessen gaf aan vrouwen, wat niet mocht. De taliban wil dat heel het land streng islamitisch wordt: meisjes mogen niet naar school en ze mogen buiten niet gezien worden door vreemden. Daarom moeten meisjes een boerka dragen, van zodra ze ongesteld zijn. Een boerka is een doek met kijkgaatjes die iemand van top tot teen bedekt. Om dezelfde reden mogen vrouwen niet op foto's staan, zoals deze mama. Als foto's van haar op internet komen, kan de taliban dat ook zien in Afghanistan. En dan kan haar familie bedreigd worden.

Van de taliban moeten mannen hun baard laten staan. Televisie en muziek zijn verboden. De Taliban pleegt soms aanslagen, ook in Pakistan, het buurland van Afghanistan. Daar wonen mensen van hetzelfde volk als in het zuiden van Afghanistan (<https://www.samsam.net/honger-in-het-vluchtelingen-kamp-in-afghanistan>).

Aisha en Hosna gingen wél naar school in Afghanistan. Ze waren echter bang van de leerkrachten die er niet voor terugschrokken kinderen te slaan als ze niet gehoorzaamden.

Ze hadden soms last van roddels, omdat ze buiten speelden (meisjes hoorden binnen te blijven).

VLUCHTVERHAAL

Afghanistan en het vluchtverhaal van de vader komen hier al aan bod. Situeer Afghanistan op een grote wereldkaart. Duid de afstand aan van hier naar Afghanistan. Duid de vluchtroute aan met het vliegtuig (mama en de kinderen) en met de boot (papa). Toon eventueel afbeeldingen van de oorlog in Afghanistan samen met foto's die de schoonheid weergeven van dit land.

*Het is de moeite om met oudere kinderen eens te kijken en te luisteren naar Afgaanse kinderen die in eigen land gevlucht zijn voor de oorlog en leven in een vluchtelingenkamp.

<https://www.samsam.net/honger-in-het-vluchtelingen-kamp-in-afghanistan/>*

In Zonnestraal (Averbode) 6 van 2016 vindt u algemene informatie over vluchtelingen en een getuigenis van Idriss uit Afghanistan. Na een lange tocht is hij in Duinkerke beland. Lees en bespreek het met de kinderen.

Religie: Koran

De Koran is een heilig boek in het Arabisch. Het is een boek met verhalen over God, zoals de Bijbel. De kinderen uit het gezin volgen Koranles via het internet. Godsdienst staat centraal in het gezin. De ouders bidden vijf keer per dag en gaan trouw naar de moskee. Younes is vorig jaar besneden.

Moslimkinderen van de groep kunnen vertellen over de Koran en hun godsdienst. Lees in de les godsdienst of levensbeschouwing een verhaal dat gelijkaardig is in de Koran en de Bijbel. Kindvriendelijke informatie over de Koran vindt u bijvoorbeeld op <https://www.samsam.net/godsdiensten/islam/de-koran/>

Laat de kinderen eventueel een Koran en een Bijbel meebrengen, als dat kan voor de ouders. Laat de kinderen in beide boeken kijken.

Luister en kijk samen naar een filmpje waarop kinderen uit de Koran reciteren. Die vindt u gemakkelijk op YouTube. Bespreek dit fragment. Het reciteren of voordragen uit de Bijbel vinden we vooral terug bij monniken en hun getijdengebeden. Zij zingen de psalmen uit het Oude Testament.

Circus HOPLABAMBA

- Circus
- Gevoelens
- Helden, iets kunnen
- Huis, wonen, bij mij thuis
- Kledij, hoe zie ik eruit?
- Talen, talensensibilisering

Circus

Kennen de kinderen het circus, een circustent? Hebben ze dat al gezien? Waar? Wanneer? Laat ze vertellen. Toon eventueel boeken of afbeeldingen van circustenten (ter inspiratie voor de volgende opdracht).

Bouw een **circusshow** op met de kinderen. Laat de kinderen een circustent bouwen met doeken, stoelen, stokken, vlaggen ... Maak een goede planning op voorhand en begeleid hen. Stimuleer kinderen om eigen kunstjes naar voor te brengen, of laat ze per twee een trucje of kunstje voorbereiden. Dat kan eventueel ook tijdens de lessen Bewegingsopvoeding. Laat de kinderen een **naam** verzinnen voor hun circus. Kleuters kunnen de naam van het circus HOPLABAMBA overschrijven in het kader van ontluikende geletterdheid. Wie is de presentator, het publiek? Fijn is als de kinderen hun eigen taal of andere talen in de show integreren. Als u dat grondig voorbereidt, kan die show ook getoond worden aan publiek.

Gevoelens

Hosna giechelt. Kunnen de kinderen vertellen wat het verschil is tussen giechelen en lachen? Laat de kinderen vertellen wanneer zij **giechelen**. Of vertel zelf wanneer u een van de kinderen heb zien giechelen vandaag.

Helden, iets kunnen

Misschien zijn er kinderen die ook **op hun handen** kunnen staan, zoals Samir. Vraag hen wat ze dan zien! Laat andere kinderen met hun hoofd tussen hun benen kijken. Wat zien ze? Als een kind voor hen staat: wat zien ze dan precies? Wat staat boven, wat beneden?

Wie van de kinderen kan nog een ander kunstje?

Huis, wonen, bij mij thuis

De familie van Hosna en Samir woont op de eerste verdieping, boven een winkel. Eerst moet je een **smalle trap** op. Je kunt je hele voet niet op een trede zetten. *Gevaarlijk voor Younes! Hij heeft al veel blauwe plekken door die treden!* Hoe is dat bij de kinderen thuis? Wonen zij in een huis? Een appartement? Moeten ze veel trappen op? Is er een lift?

De familie **trekt de schoenen uit** bij het binnenkomen, beneden aan de trap. Wie doet dat thuis ook? Waarom? Lopen de kinderen dan op blote voeten in huis of met pantoffels of op hun sokken of ...?

Kledij, hoe zie ik eruit?

Maak de kinderen attent op de zwierende **hoofddoek** van de mama (*mama doet haar hoofddoek uit als ze thuiskomt*) en op de jurk die dezelfde kleuren heeft als de hoofddoek. Zijn er nog mama's die hoofddoeken dragen? Dragen ze die thuis ook? (Zie ook: Familievoorstelling.)

Talen, talensensibilisering

Schenk aandacht aan de **andere talen** (Engels en Pasjtje). Welke vreemde talen hebben de kinderen gehoord?

'Go' is Engels.

'Omé ko' betekent 'gelukt' in het Pasjtje.

'Tsjaktsjakee oewa!' is een ritmische Pasjtje-uitroep: 'Kom, applaus!'

'Jaw, dwaa, dree!' is het tellen tot drie.

Gebruik die uitdrukkingen zoveel mogelijk ook op andere momenten.

Welke talen gebruiken de kinderen vaak? Hoe tellen de kinderen in je groep in hun taal? De kinderen kunnen elkaar leren tellen tot drie (of verder). Integreer het tellen bij het spelen van het circus of op andere momenten waarop geteld wordt.

Links, rechts, dribbelpas

- Hobby's, sport en spel, spelen
- Huis, wonen, bij mij thuis
- Kledij, hoe zie ik eruit?
- Talen, talensensibilisering

Hobby's, sport en spel, spelen

Geen voetbalmatch zonder **supporters**. Zoek tussen de supporters de verschillende personages uit het verhaal. Wie vindt ze terug? Wie zijn ze ook al weer? Vraag aan de kinderen enkele houdingen van supporters uit te beelden. Maak de kinderen attent op het verschil tussen de gezichten van de personages en de andere gezichten die opgevuld zijn.

Kijk samen naar een **fragment uit een voetbalmatch**. Zoom in op de supporters: Hoe zien ze er uit? Hoe supporteren ze? Als er een goal is, wat gebeurt er dan? Wat vertelt de stem tijdens de wedstrijd? Hoe klinkt de stem? Luid, snel ... *gejaagd, enthousiast, spannend, uitgelaten ... Demp nu de stem van het filmfragment en nodig de kinderen om de beurt uit om zelf commentaar te geven, met een micro in de hand. Geef opdrachten, bijvoorbeeld 'Spreek sneller, trager, luider, stiller.' Zo wordt het spannend!*

Speel met kinderen een **eenvoudig voetbalspel** in een grote ruimte. Waar is de goal? Wie is de keeper? Wie zijn de toeschouwers? Waar is het veld? Wie becommentarieert? Wie zijn de ploegen? Hoe herkennen we ze? Wie zijn de supporters? *Laat de kinderen het veld en het spel zelf opbouwen.*

Huis, wonen, bij mij thuis

Er liggen kussens in de **woonkamer**. Er staan geen tafels en stoelen. *Het gezin zit ook op kussens tijdens het eten. Dan leggen ze een zeil op het tapijt met het eten er op. In deze plaats, slapen soms familieleden (in slaapzakken).* Vraag aan de kinderen of hun woonkamer er ook zo uitziet zoals in dit gezin? Waar eten de kinderen van de groep?

De kinderen in het boek mogen **voetballen** in de woonkamer. Mogen de kinderen van de groep dat thuis ook? Wat mag wel/niet in de woonkamer? Is dat bij iedereen anders?

Let ook op de **patronen** op de kussens en het tapijt. Laat de kinderen zoeken naar patronen op hun kleren en in de ruimte waar ze zitten. Vraag aan de kinderen/ouders of ze ook kussens met patronen hebben thuis en of de kinderen er eentje mogen meebrengen. Verzamel kussens of andere stoffen. Stempel of teken eenvoudige patronen na. Het gestempeld patroon kunt u meteen ook gebruiken om bijvoorbeeld de rand te versieren van een familiefoto of familietekening (zie Familievoorstelling).

U kunt de kinderen ook in groep aan het werk zetten met een groot stuk stof. Ze ontwerpen zelf een patroon en kiezen hoe ze het zullen aanbrengen op dat grote vlak. Die versierde stof kunt u gebruiken als aankleedgordijn voor het circus of voor kussens in de ruimte.

Kledij, hoe zie ik eruit?

We zien van Younes enkel zijn **achterkant**. Weten de kinderen hoe hun achterkant eruit ziet? Kunnen ze hun eigen achterkant beschrijven? Hoe zouden ze hun eigen achterkant kunnen zien?

Younes' achterkant bestaat voor de helft uit een foto en voor de helft uit een tekening. Doe hetzelfde met de kinderen van de groep: maak een foto van hun 'achterkant'. Maak er een raadspel van: wie is wie? Hoe zien de kinderen dat?

De kinderen knippen hun foto in twee en schilderen of tekenen een helft naar keuze. Op die manier stimuleert u het lichaamsbesef van jonge kinderen en komt uiterlijke diversiteit aan bod.

Talen, talensensibilisering

Welke **Engelse woorden** heb je gehoord? *Naast het 'go!' op de vorige pagina horen de kinderen deze keer ook 'goal' en 'keeper'. Wijs hen op de schrijfwijze van die woorden en op de Engelse uitspraak van de 'g' en de 'oa'. Eventueel kunnen ze die woorden in het groot overschrijven op supportersborden en aan de goal bij een voetbalspel. *Of maak een lijstje met Pasjtoe- en Engelse woorden.*

Waar is Baloena?

- Dierbaar bezit
- Gevoelens
- Hobby's, sport en spel, spelen - Talensensibilisering
- Omgeving

Dierbaar bezit

Younes is zijn lievelingsbal kwijt. Welk **dierbaar voorwerp** zijn de kinderen ooit kwijtgeraakt? Waarom was dat voorwerp zo kostbaar? Laat de kinderen dit per twee of drie aan elkaar vertellen en naar elkaar luisteren. Begeleid de groepjes. Vertel daarna aan de hele groep wat u allemaal gezien en gehoord hebt in de verschillende groepjes en leg samen met de kinderen verbanden.

Hebben de kinderen thuis **een voorwerp dat ook een lange reis heeft meegemaakt**? Het gaat hier vooral om kinderen, ouders of grootouders met een migratiegeschiedenis. Het gaat om een voorwerp dat van een ander land komt en dat meegekomen is per boot, te voet, met het vliegtuig. Bij jongere kinderen kunt u dat aan de ouders vragen. Stel hen gerust dat u het voorwerp met veel eerbied zult behandelen. Vraag daarna ook achtergrondinformatie over dat voorwerp. *Oudere kinderen kunnen dat uiteraard zelf vragen.* Bespreek die verschillende voorwerpen met de kinderen. Geef de voorwerpen een naam in het Nederlands en de thuistaal. De kinderen kunnen er een mooi kaartje van maken. U kunt een hoekje of tafel mooi aankleden en de voorwerpen tentoon stellen. Voor bezoekers kan het mooi zijn om een korte tekst met wat uitleg te lezen.

Gevoelens

Hoe voelt Younes zich? Younes zakt zielig in elkaar. Zielig betekent treurig, droevig. *Zielig betekent ook dat je medelijden opwekt.* Vraag aan de kinderen om die blik en houding na te doen.

Hoe voelen de andere familieleden zich? Waaraan zie je dat? Kun je hun houding, hun blik nabootsen? Leg de link met een voorval in de groep, waarbij de kinderen ook schrokken of ontgoocheld waren. Wat riepen de kinderen toen? Wat roept de papa hier? Hij roept: 'Allah!' Wie is Allah? Leg de link met vloeken waarin het woord God voorkomt.

Hoe voelen de kinderen zich als ze iets kostbaars kwijt zijn? Bij Younes is het alsof zijn benen hun kracht verliezen. Waar voelen de kinderen gemis in hun lijf?

Hobby's, sport en spel, spelen - Talen, talensensibilisering

Speel allerlei verstop- en goospelletjes met een bal. Gebruik het woord 'bal' in de thuistalen van de kinderen.

Hebben de kinderen **thuis een bal**? Hoe ziet die bal er uit? De kinderen kunnen die bal meebrengen. Bespreek samen de kleur, de vorm, de print. Speel met die ballen enkele spelen. Laat hen daarna tien verschillende (speel)ballen op een blad tekenen. Elke bal moet er anders uitzien (soort, grootte, kleur ...). De kinderen kunnen hun eigen bal of de ballen van hun vriendjes tekenen, maar ook verzonnen ballen. De ballen krijgen de gekste naam. U kunt hen zelf ook een bal laten ontwerpen met papier-maché. Gebruik het woord 'bal' in de thuistalen van de kinderen.

Omgeving

De familie ziet **door het raam** auto's en aan de overkant een wassalon. Wat kunnen de kinderen zo afleiden over de straat en de omgeving waar de familie woont?

Wat zien de kinderen thuis, uit hun woonkamerraam? Kunnen ze dat tekenen? Geef hen eventueel de opdracht om thuis eens goed te kijken en daar te tekenen. De volgende dag kan die tekening besproken worden. Allerlei ruimtebegrippen komen aan bod (vooraan, achteraan, erachter, ervoor, links van, rechts van, boven, beneden, in het midden ...)

Waar zou de bal naartoe zijn? Hosna en Samir geven mogelijke **suggesties**. Waar kan de bal nog te vinden zijn? Laat de kinderen zoeken en fantasieren! Laat de kinderen uit het raam van de groepsruimte kijken: stel dat de bal hier door het raam zou vliegen ... waar zou hij dan naartoe kunnen? Waar zou hij kunnen zijn, als je hem niet meer ziet?

Laat de kinderen **zelf vertellen over voorvallen met een bal**: een bal die op het dak belandt, bij de burens ... Laat hen vertellen of en hoe ze de bal hebben teruggevonden of teruggekregen. En als dat niet het geval was, wat er met die bal gebeurd is of zou kunnen zijn?

Superhelden

- Helden, iets kunnen
- Gevoelens
- Talen, talensensibilisering

Helden, iets kunnen

Hoe zie je dat Hosna, Samir en Younes helden zijn?

1. Je merkt het aan de **heldenattributen**: de speelgoedzak en het T-shirt van Younes, het voetbalpak van Samir en de gel in zijn haar, de roze zonnebril van Hosna. Waarom kiezen de kinderen net die attributen als heldenattributen? Welk attribuut, welke kleding zouden de kinderen van de groep kiezen, als ze een held zouden zijn? Dat kunnen de kinderen beeldend verwerken. Op een foto van zichzelf kleven ze een doorschijnende folie. Daarop tekenen ze eigen heldenattributen. Met de folie zijn ze een held. Als ze de folie wegtrekken, zijn ze zichzelf. Of laat hen een foto van hun gezicht of dat van een vriendje aanvullen met een heldenkostuum.
2. Je ziet het aan de **houding** van de helden. Laat de kinderen poseren als helden, puur met hun houding. Hoe staan ze dan?
3. De **achtergrond** van de prent verwijst ook naar helden: de vlammen (*denk aan het Olympisch vuur*) en de grote roze ster (een held is een ster). De kinderen kunnen de achtergrond van hun eigen heldenportret aanvullen met hun eigen heldenachtergrond.

Wie zijn de helden van de kinderen? Hoe gaan ze gekleed? Misschien staan helden geprint op hun schoenen, rugzak of kleren. Laat ze over hun helden vertellen. Verzamel met de kinderen zoveel mogelijk prenten van helden en bespreek hoe je ziet dat het helden zijn. Of daag de kinderen uit zich te verkleeden als held. Samen met anderen vormen ze een team: fotografeer hen als helden.

Wat maakt iemand tot een held? Wat moet je doen om een held te zijn? Draagt een held altijd een cape of heldenattributen? Heeft een held altijd een felle, stoere pose? Nu zoeken de kinderen voorbeelden van 'gewone' mensen die helden zijn.

Laat kinderen verwoorden **waarin zij een held zijn**. Waarin zijn zij goed? Laat hen heldeneigenschappen noemen van twee vrienden.

Zet Malala als held in de kijker. Malala, een Pakistaans meisje, zet zich in om onderwijs mogelijk te maken voor alle meisjes. Dat heeft ze bijna met haar leven bekocht. Malala won in 2013 de internationale Kindervredesprijs. Die prijs wordt elk jaar uitgereikt aan een kind dat zich inzet voor de rechten van andere kinderen. (<https://www.ketnet.be/Karrewiet/nieuws/27-augustus-2013-malala-wint-kindervredesprijs>). Het boek met Malala's verhaal ¹ vind je in elke bibliotheek.

Gevoelens

Younes 'ogen glinsteren. Waarom? Nodig de kinderen uit ook hun ogen te laten glinsteren! Wanneer glinsteren hun ogen? Leg zelf verbanden tussen voorbije gebeurtenissen in de groep en het glinsteren van de ogen van de kinderen. Daag hen uit om in een (helden)tekening glinsterende ogen te tekenen.

Hoe voelt een held zich? Kan een held bang zijn? Voelen de personages zich bang?

Talen, talensensibilisering

Op het T-shirt van Younes staan **uitroepen**. Hoe zie je dat het uitroepen zijn? In welke taal zijn de uitroepen geschreven? Waar komen die uitroepen vandaan (strips)? *Zijn die uitroepen in alle talen hetzelfde?*

Woorden als **hip, cool, stoer** die in de tekst staan, kunt u bij al deze suggesties gebruiken. Het woord cool is een Engels woord. *De schrijfwijze bespreek je met de oudere kinderen. U schrijft ze naast de andere Engelse woorden: goal, go, keeper.*

Hoe zeggen kinderen **'tot ziens' in hun eigen thuistaal?** *Schrijf dat op het bord voor de oudere kinderen. Neem op het einde van de dag afscheid in de eigen thuistalen van de kinderen en in het Pasjtoe. Maak een lijstje van alle Pasjtoe-woorden die al aan bod zijn gekomen en voeg 'Allah Paman' toe.*

¹ Yousafzai, M., Lamb, C. & Nina West, N. (2013). *Ik ben Malala: het verhaal van het meisje dat opkwam voor onderwijs en door de taliban werd neergeschoten*. Houten: Het Spectrum.

Op straat

- Omgeving
- Voertuigen - Talen, talensensibilisering
- Op exploratietocht

Omgeving

Op straat zien de personages allemaal verschillende **gebouwen**: huizen, appartementen, torens, een kerk, een oude omwalling, een fabriek ... Kinderen uit Gent zullen wellicht enkele gebouwen uit hun stad herkennen! Vraag aan de kinderen van de groep wat zij zien en horen als ze de deur uitgaan.

Wat doen de **mensen** op straat allemaal? *Let op het grote, blote damesbeen met de rode schoen. Voor de kinderen van het gezin was het in hun begintijd in België heel vreemd en grappig om blote benen te zien.*

Er zijn ook **dieren** aanwezig op straat. Welke? Welke dieren zien of horen de kinderen in hun eigen straat?

Wijs de kinderen op het **zwerfafval** op straat (de kranten). Hoe zou dat op straat terecht zijn gekomen? Vinden de kinderen soms afval in hun eigen straat? Wat vinden ze daarvan, van zwerfafval?

Er hangt een affiche 'gezocht'. Wat zijn de kinderen al kwijtgeraakt op school, in de klas, thuis, in de opvang? De groep beslist welk voorwerp gezocht wordt. Ze **ontwerpen affiches** en hangen die op. Wie weet wordt het voorwerp teruggevonden? *In dat verband kunt u verwijzen naar affiches van Child Focus. Vertel vooral de positieve verhalen.*

De tekening van de straat bevat heel wat **fantasie**. Wat kan? Wat kan niet? Hoe zit dat met die gekke ballen (bollen en cirkels)? Bestaan alle verkeersborden bijvoorbeeld echt? Kopieer de prent, knip de ballen uit en verdeel die. Om het snelst zoeken de kinderen hun gekke bal op de grote prent.

Vraag aan de kinderen om thuis **de geluiden, voertuigen, winkels, huizen, verkeersborden ... van hun straat te observeren**. Laat hen daarover een tekening maken, *eventueel met tekstjes in een stripballon* en laat hen daarover in de groep vertellen. Eventueel laat u hen tekenen in de stijl van de prent. Of laat hen iets grappigs toevoegen aan de tekening zoals op deze pagina.

Voertuigen - Talensensibilisering

Welke voertuigen rijden in en door de straat? Is dat bij de kinderen van de groep ook zo, in hun eigen straat? Wie neemt soms de bus? Waarvoor en met wie? Wie komt met de bus naar school? Let ook op de tandem. Later in het verhaal komt die tandem weer terug. Wie kent een tandem? Wie heeft daar al eens op gereden?

Boots samen drukke straatgeluiden na: het getoeter van een auto, het remmen van een bus, het gelach van mensen, het druk praten in verschillende talen. U kunt er een spreekkoor mee opbouwen: de kinderen zeggen of roepen één geluid samen, vervolgens roepen twee groepen een verschillend geluid, en zo verder, tot het een koor of canon wordt van straatgeluiden.

Laat de kinderen **gekke verkeersborden** maken. Het gekste bord krijgt een geschikt plekje in de ruimte binnen of buiten. Welk verkeersbord is bruikbaar in de groep of bij de kinderen thuis? Zo'n opdracht kan aanleiding geven tot het bespreken van regels en afspraken.

Op exploratietocht

Ga met de kinderen **naar een drukke winkelstraat**. Vooraf vraagt u wie van de kinderen de weg weet. Laat die kinderen de weg wijzen met een plastic fles. U kunt de kinderen een magische kijkbril laten knutselen en opzetten, zoals Hosna er eentje heeft. Onderweg vraagt u hen om goed te kijken/luisteren naar de verschillende voertuigen, verkeersborden, bolle of ronde voorwerpen, het afval. Laat de kinderen foto's nemen.

In de drukke winkelstraat luisteren de kinderen naar de verschillende geluiden. Daag hen uit om zoveel mogelijk geluiden op te sommen. Zien ze duiven pikken op straat? Wat eten ze? Wat ligt er op straat? *Welke talen spreken de mensen rondom de kinderen?*

Achteraf kunnen de kinderen de **ronde en bolle voorwerpen** op de foto's sorteren, samen met foto's van ronde of bolvormige voorwerpen in de groepsruimte.

Andere kinderen kunnen **een drukke winkelstraat tekenen** met alles erop en eraan, geïnspireerd door de prent. *Voeg de geluiden toe, zoals dat in een stripverhaal gebeurt (VROEM voor een auto, RING voor de fiets, KLIK-KLAK voor de hakken ... En welk geluid maakt een verkeerslicht als je op de knop drukt?) In tekstballonnen kunt u toevoegen wat de mensen zeggen, in het Nederlands of in een andere taal.*

De fles wijst de weg

- Omgeving
- Talen
- Op exploratietocht

Omgeving

Maak de kinderen attent op volgende zaken:

- De bomen: het zijn bal-bomen!
- Ditmaal is er een kat te zien. Trekt ze zich iets van de kinderen aan?
- Wie vindt de affiche 'gezocht'?

Talen

Wat is dat: een team? Kennen de kinderen een team (een voetbalteam, een zwemteam ...)? Een team betekent dat je samen (met minstens twee) een gezamenlijk doel hebt. Is de groep/het gezin soms een team? Altijd? Wanneer wel/niet?

Maak met de kinderen nieuwe woorden met -team. Bijvoorbeeld: ons keukenteam, ons poetsteam, ons speelteam, ons klasteam ... Wie is de teamleider?

Op exploratietocht

Leer het versje aan en ga op weg met de fles. Geef ieder kind een fles om de bewegingen na te doen. De ruimtebegrippen zijn voor kinderen een goede oefening. Laat ze de fles versieren, vullen, tot een toverfles of aanwijfsfles. De kinderen kunnen zich inspireren op de tekeningen van de illustrator. U kunt die wijsfles dagelijks gebruiken, om samen naar andere ruimtes of naar buiten te gaan. Op die manier herhalen de kinderen de rap in verschillende situaties. Verzin samen een woord voor jullie team!

In de rechterhoek zie je al **mozaïekpatronen** op het muurtje. Die zie je vooral op de volgende afbeelding. Zien ze onderweg dergelijke patronen of mozaïeken? Indien dat het geval is, stopt u even, en bekijkt u de mozaïeken samen.

Kronkelmuur

- Helden, iets kunnen - Gevoelens
- Omgeving

Helden, iets kunnen - Gevoelens

Younes verslaat de slang, als een echte held! Hoe voelt hij zich, denken de kinderen?

Wat vinden de kinderen van de slang? Vinden ze de slang eng? Waarom (niet)? Hoe zou de slang zich voelen, voor ze verslagen wordt/nadat ze verslagen is?

Zien de kinderen de bult in de slang? Wat zou dat zijn? Zit de bal in de slang? Of is het iets anders?

Vraag aan de kinderen **welk dier zij willen verslaan en waarom**. Laat de kinderen een mozaïektekening of collage maken van dat dier. *De oudere kinderen kunnen zelf schrijven wat ze hebben getekend.*

Een groep kinderen kan **de slang spelen**. Laat de kinderen zelf bedenken hoe ze dat doen (bijvoorbeeld: achter elkaar gaan liggen, of elkaars handen vasthouden ...). De andere kinderen zijn Younes. Hoe beweegt de slang? Welke geluiden maakt ze? Waar kronkelt ze naartoe? De Younes-kinderen zeggen de rap op, bewegen door, langs, tussen de slang en heffen op het eind hun zwaard op. Dat zwaard kunnen ze zelf maken uit karton en versieren met mozaïek, een eigen heldensymbool of de vlag van hun land.

Knutsel een stoei- of speelslang of andere dieren die de kinderen kunnen 'veroveren' met sokken, stofjes of bekers, terwijl ze de rap opzeggen.

Omgeving

Younes loopt over een mozaïekmuur. Lopen de kinderen soms ook over een laag muurtje? Durven ze dat? Vinden ze dat eng? Waar in de omgeving zijn er lage muurtjes?

Laat de kinderen verwoorden wat een mozaïek eigenlijk is: *het zijn kleine stukjes die in een bepaald patroon gelegd zijn*. Toon afbeeldingen van mozaïeken bij kunstenaars (bijvoorbeeld van de kunstenaar Gaudi) of in de buurt van de school. Vinden de kinderen dit mooi? Haal mozaïekmaterialen uit de kast. Daarmee kunnen kinderen een **mooi mozaïek maken**.

Een muurtje wordt een slang. Waarin kan een muur nog veranderen? Laat kinderen **fantaseren**. Kijk samen rond in de ruimte: een tafel wordt een boot, een stok wordt een zwaard, een brooddoos wordt ... Stimuleer fantasiepelletjes met deze 'alsof-voorwerpen'.

Laat de kinderen uit het raam kijken. Ze kiezen een voorwerp dat ze buiten zien. Hang een plastic hemdje tegen het raam en laat de kinderen dat voorwerp overtekenen, maar niet zomaar: nodig hen uit het **voorwerp om te vormen tot een dier** of iets anders. Op het raam zelf tekenen met speciale stift kan natuurlijk ook!

VLA-DA-BAL-BOEM-BANG!

- Gevoelens
- Oorlog en vrede, vluchten

Gevoelens

Held Younes doet zich pijn. Bloedt hij zo vreselijk als de tekening suggereert? En hoe voelt onze held zich nu?

Hoe reageren Samir, Hosna en de fles? Merken de kinderen hoe zorgzaam Hosna en Samir zijn voor Younes?

Bespreek met de kinderen of zij ook een litteken hebben en of ze het kunnen tonen. Laat hen **vertellen** hoe ze aan dat **litteken** zijn gekomen.

Hosna **slikt**. Wat betekent 'slikken'? Waarom slikt Hosna?

Het is even stil. **Maak het samen stil** en nodig de kinderen uit om hun ogen dicht te doen. Laat de kinderen daarna aan elkaar vertellen wat ze allemaal hoorden. Ga in gesprek: Waarom staat er: 'Het is even stil'? Gebeurt het dat wij ook stilvallen van iets? Kan je daarover iets vertellen.

Vraag aan de kinderen hoe Hosna hier troost vindt. Vraag hen om dat gebaar na te bootsen met hun buur. Laat de kinderen allerlei afbeeldingen zien van mensen die elkaar **troosten**. Verken met de kinderen die troostgebaren. Laat hen over troostervaringen vertellen.

Oorlog en vrede, vluchten

Misschien zijn er kinderen in de groep die ook **oorlog** hebben gekend? Willen ze daarover vertellen? Welke landen zijn nu in oorlog?

*Wat zien de kinderen daarover op het nieuws? Leg uit dat veel mensen in de oorlog gewond geraken. Later worden dat littekens. Er zijn dokters, verplegers, maar ook gewone

mensen die elkaar verzorgen tijdens een oorlog. Nodig de kinderen uit om naar beelden te kijken waarop ze dat kunnen zien. Geen oorlogsgruwel dus, maar wel menselijke beelden van zorg (vaak omringd door puin, of in een ziekenhuis).*

*Kijk naar volgend fragment op Karrewiet: <https://www.ketnet.be/karrewiet/11-november-2015-oorlog-in-de-wereld>.

Daarin vertelt Rudi Vranckx aan Youssra waar er oorlog is in de wereld, wat oorlog betekent voor kinderen, en wat we kunnen doen om de oorlog te stoppen.*

*In het volgende fragment ziet u dat Afghanistan één van de meest conflictrijke gebieden is: <https://www.ketnet.be/karrewiet/19-februari-2019-1-op-6-kinderen-groeit-op-in-oorlog> Kinderrechten komen aan bod. De organisatie 'Save the children' wil de kinderrechten in oorlogen beschermen. Enkele ideeën en vragen om dat fragment te bespreken. Vraag aan de kinderen hoe ze zien dat het oorlog is? Eén op zes kinderen groeit op in oorlog. Maak dat voor de kinderen visueel.

Zet het fragment soms op pauze en bespreek wat de kinderen zien, vooral als kinderen in beeld komen. Kinderrechten komen ter sprake: kinderen moeten veilig zijn in de oorlog. Bijvoorbeeld: kinderen moeten onderwijs kunnen genieten, de ziekenhuizen mogen niet aangevallen worden. Er moeten speelplekken en veilige plekken zijn voor kinderen. En dat is vaak niet het geval.*

*Er bestaat een **ruim educatief aanbod over kinderrechten** bij Unicef. Hang bijvoorbeeld de **kinderrechtenposter** op. De meeste onderwijs- of begeleidingsactiviteiten zijn eerder gericht naar kinderen boven 8 jaar.*

Op de brug

- Gevoelens
- Omgeving
- Oorlog en vrede, vluchten

Gevoelens

Vraag aan de kinderen goed te kijken naar **de houding en de blik** van Younes, Samir en Hosna. Samir leunt tegen Hosna. Waarom doet Samir dat? Hoe zoeken de kinderen uit de groep troost? Bij wie? Herinneren ze zich nog zo'n situatie? Laat de kinderen per drie de houding en blik van Younes, Samir en Hosna naspelen.

Ga in op de gevoelens van **Samir**:

- Hij is droevig, de kleuren van het water ook. Welke kleuren vinden de kinderen droevig? Laat de kinderen iets waar ze blij van worden in blije kleuren tekenen, en iets waar ze droef van worden in droevige kleuren. Zijn die kleuren bij iedereen hetzelfde? Kan het zijn dat wat voor de een een droevige kleur is, voor de ander een vrolijke kleur is?
- Bespreek met de kinderen wat Samir droevig maakt. Maak dat concreet door beelden of **filmpjes van bootvluchtelingen** te bekijken. Laat beelden zien die niet bedreigend zijn voor de kinderen (bijvoorbeeld die van Karrewiet). Bespreek de beelden met de kinderen. Wat zien ze allemaal? Geef aandacht aan: de kleur en kracht van de zee, de soort boot die wordt gebruikt, de mensen op de boot: hoeveel mensen zijn er? Welke huidskleur hebben ze? Hoe oud zijn ze? Hebben ze reddingsvesten? Wat doen of zeggen de mensen? *Wat zegt de journalist over de beelden?*

Laat de kinderen daarover tekenen of schilderen.

Omgeving

In de stad van Younes is er veel water. Is dat bij de kinderen van de groep ook zo? Luister naar de **ervaringen van kinderen**: misschien is er bij hen ook een brug in de buurt (al dan niet over water), of hebben ze zelf al eens in een boot gezeten. Ga daarop in. Vergelijk de verschillende ervaringen en betekenissen die kinderen geven.

Oorlog en vrede, vluchten

Heb het eerst over de gevoelens, zoals hierboven beschreven.

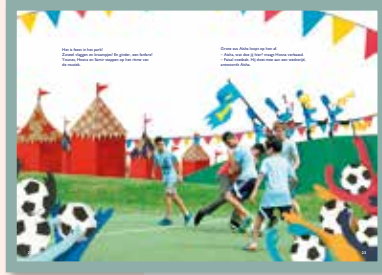
Bouw dan samen een boot. Laat de kinderen probleemoplossend denken over met welke materialen en hoe ze die boot kunnen bouwen. Of misschien zijn er kinderen die thuis een rubberboot hebben? Voorzie eventueel reddingsvesten. Geef de kinderen de opdracht om met de hele groep in de boot te zitten. Kunnen ze er allemaal in? Laat de kinderen zelf oplossingen bedenken om met velen in een kleine boot te zitten.

Stimuleer de **verbeelding** eens ze in de boot zitten: 'Stel je voor dat het heel koud is en je dag en nacht op de boot zit.' Versterk de beleving door zee-geluiden op te zetten of een muziekstuk waarin de zee duidelijk te horen is. Laat de kinderen moeilijkheden ervaren (zoals plaatsgebrek) of verwoorden (wat als je naar het toilet moet).

Bespreek achteraf de indrukken die deze oefening nalaat. Geef de kinderen de kans om dit (bijvoorbeeld beeldend) te verwerken.

Feest in het park

- Feest, vieren
- Hobby's, sport en spel, spelen
- Omgeving

Feest, vieren

Het is feest in het park. **Wat voor een feest** zou dat kunnen zijn? Zouden de kraampjes er altijd staan, of enkel nu, voor het feest? Wat zou er te doen zijn in de **kraampjes**?

Wat is een fanfare? Laat afbeeldingen of filmpjes zien van **fanfares**. Stap met de kinderen op fanfaremuziek door de ruimte. U kunt de kinderen een begeleidend instrument geven. Met een fles kunnen ze ook een instrument maken.

Laat de kinderen vertellen over een feest dat ze hebben meegemaakt in hun buurt. Waren er toen ook kraampjes? Was er een fanfare? Wat gebeurde er allemaal en waarom was er toen een feest?

Het kan leuk en boeiend zijn om met de kinderen te kijken naar de voorbereiding van een feest in de stad of het dorp.

Maak met de kinderen zelf **vlaggen** voor het volgende feest in de groep. Neem patronen of kleuren die elkaar afwisselen, zoals hier op de afbeelding.

Vraag aan de kinderen of er ook vlaggen hangen, als het feest is thuis. Of is er dan andere versiering? Laat afbeeldingen zien van diverse feestelijkheden waarin de kinderen van uw groep zich kunnen herkennen. Wat is er bijna altijd als er een feest is, thuis of op straat? (Versiering, eten en drinken, muziek.)

Hobby's, sport en spel, spelen

Faysal voetbalt in het park. Vinden de kinderen Faisal terug op de prent?

De supporters hebben een **voetbalhoofd**. De kinderen kunnen dat toepassen bij zichzelf. Ze tekenen of fotograferen zichzelf. Ze overplakken hun hoofd met een grappige bal. Ze kunnen inspiratie opdoen bij de prent met de ballen op straat (zie Op straat). Een **groepsfoto** kan op die manier ook bijgewerkt worden! Misschien zegt elk hoofd wel iets over de persoon?

Welke sporten kunnen ze allemaal doen in het park? Mag je in elk park op het gras spelen? Hoe is dat bij jou in de buurt? Welke spelletjes spelen de kinderen in het park in hun buurt?

Omgeving

Ga met de kinderen naar een **park** dichtbij. Vraag de kinderen wie het park kent, wat ze hier al hebben meegemaakt en met wie. Verken de mogelijkheden van het park. Wat zou hier allemaal kunnen gebeuren? Laat de kinderen spelen, voetballen, fanfare spelen, een reis rond de wereld maken met materialen die daar voorhanden zijn ...

Laat de kinderen een **maquette** van een park bouwen met allerlei losse materialen, stukjes natuur (schors, takjes, blaadjes ...) en speelfiguren. Wat gebeurt er in het park?

Oudere kinderen kunnen een tekst schrijven of een verhaal over wat zich allemaal afspeelt in hun maquette.

Waar is Baloena nu?

- Gevoelens
- Kledij, hoe zie ik eruit?
- Omgeving

Gevoelens

Younes **mist** zijn mama en papa én zijn Baloena. Hoe kan je zien dat hij Baloena heel erg mist? (Er staan nu twee palen met een affiche 'gezocht' en Younes klampt zich aan één van die palen vast.) Waar denken de kinderen dat Baloena is?

'Niemand hoort hem', staat er in het verhaal. Hoe voelt Younes zich hier? Hebben de kinderen dat ook soms? Kunnen ze voorbeelden geven? Bespreek hun **gevoelens en noden** in een dergelijke situatie.

Vraag aan de kinderen **wat zij al verloren zijn**, ooit. Nodig hen uit om een grote tekening *of een lijst* te maken van al hun verloren spullen. Waar zouden die spullen nu zijn? Stimuleer de verbeelding van de kinderen.

Misschien zijn er kinderen die **mensen verloren** zijn. Laat hen vertellen over hun overleden familielid of vriend. Vraag hen om een foto mee te brengen en geef die een bijzondere plaats (in de gebedshoek). U kunt daar ook vertellen over het verlies van mensen in de oorlog. Verwijs naar uitspraken of filmpjes die u samen bekeken hebt.

Younes is moe en zijn hoofd is vol. Vraag aan de kinderen om **Younes' hoofd én zijn gedachten te tekenen** (*te noteren*), als een soort **tekstballon**. Daarnaast kunnen ze hun eigen hoofd tekenen. Zit hun hoofd ook vol? Waarmee? Als kinderen zuchten, zit hun hoofd dikwijls vol. Laat hen op dat moment hun vol hoofd tekenen met een tekstballon.

Kledij, hoe zie ik eruit?

Eén personage ziet er iets anders uit dan op de vorige prenten. Wie is dat? (Hosna draagt geen hoofddoek meer. Ze trok hem uit, om te voetballen.)

Omgeving

We zijn nog steeds in het park. Welke dingen van de vorige prent vinden de kinderen op die prent nog terug? (De kraampjes, de fanfare, voetballende kinderen, de vlaggen, het gras, de bal - maar die heeft vleugels gekregen, wat zou dat kunnen betekenen? Fantaseer erop los.)

Merk op dat er nu geen supporters meer zijn.

Papa op de tandem!

- Gevoelens
- Talen, talensensibilisering
- Voeding, eetgewoontes
- Voertuigen

Gevoelens

Papa, Samir en Hosna lachen op de foto. Waarom zouden ze lachen? De bal is nog altijd kwijt ... Misschien zijn ze blij om een andere reden?

Papa troost Younes. Hoe? Verwijs naar andere **troostscènes** in het verhaal. Doe die troostscène na per twee. Bespreek. Word jij ook zo getroost? Door wie? Wanneer? Wie troost jou meestal? Wat betekent troosten eigenlijk? Laat afbeeldingen zien waarop mensen elkaar troosten.

Talen, talensensibilisering

Vraag aan de kinderen hoe zij in hun thuistaal **'Tot straks'** zeggen. Gebruik de thuistalen van de kinderen bij een kort afscheid (bv. voor de middagpauze).

Voeding, eetgewoontes

Laat beelden zien van kebab en mantu. *Mantu zijn balletjes van deeg. Ze zijn gevuld met ajuin, gehakt en kruiden. De balletjes worden gestoomd. Daarvoor kunt u een stoommandje gebruiken op een kookpot met water. Met een sausje van look en yoghurt is mantu heel lekker!*

Misschien kennen de kinderen kebab wel. Maak samen kebab (een voorbeeld van een recept: <https://dagelijksekost.een.be/gerechten/kebab-op-zn-jeroens>) of ga samen naar een kebabzaak. Maak kennis met de mensen van de zaak. Vraag aan de kinderen wie hier al geweest is, met wie, wanneer? Koop kebab en proef op een gezellig plekje.

Ga **samen picknicken** en neem hapjes mee die de kinderen meebrengen. Nodig eventueel ouders mee uit.

Voertuigen

Daar is de tandem weer! De kinderen doen hun ogen dicht. Weten ze nog wie waar op de tandem zit? Wie zit vooraan, in het midden, achteraan?

Bekijk met de kinderen **verschillende soorten tandems**. Er zijn tandems waar je met drie op kan fietsen. Vraag aan de kinderen of ze thuis een fiets hebben. Huur of leen tandems. Kinderen brengen eigen fietsen of andere rijtuigen mee, zoals een step of skeelers. De kinderen kunnen **op een plein of een speelplaats een route tekenen**. En **fietsen of steppen** maar!

Beluister **de rap**. Laat de tweede keer de kinderen de zinnen verder aanvullen. Laat ze raden en zoeken. Vervolgens kunt u de rap aanpassen aan het aantal kinderen. Hoeveel benen en tenen hebben de kinderen samen? Hoeveel paar pedalen moeten er dan zijn? Pas de rap zo aan. Om te starten met de rap tellen we in het Afghaans of een andere taal.

Ga met de hele groep in een **lange fietsrij** staan. We rijden op een magische vliegfiets met wel twintig paar trappers! De kopman beslist waar we naartoe fietsen - vliegen. Met die **magische fiets** kunnen we namelijk overal naartoe. Vliegen we heel hoog? Heel laag? Snel? Traag? Wat vliegt nog rond? Wissel nu en dan van kopman.

Klopt de berekening in de rap: acht benen, tachtig tenen? Reken na!

Baloena, voor altijd

- Gevoelens
- Kledij, hoe zie ik eruit?
- Omgeving - Herkomst

Gevoelens

Laat het **lied** horen. Vraag aan de kinderen: Wat zegt het lied? Wie spreekt er in het lied? Welk gevoel weerklinkt in het lied?

Leer samen het lied. Zoek geheugensteuntjes voor de tekst. Herhaal het lied meerdere keren per dag bij een afsluiting, een stil moment ...

Filosofeer met de kinderen: Vindt Younes zijn bal terug? Is Younes blij? Waarom (niet)? Waarom zingt Younes zo luid? Wat vinden de kinderen van het einde van het verhaal? Welk gevoel hebben de kinderen bij dit einde? Bespreek dat. Sommige kinderen zullen het misschien erg vinden dat de bal verloren blijft. Laat hen dat uitspreken en erken dat gevoel.

Nodig de kinderen uit om een ander einde te zoeken voor het verhaal. Welk einde vinden ze het best: hun eigen einde of dat van het boek? Waarom?

Kledij, hoe zie ik eruit?

Kijk goed naar de kledij van papa en van **opa**. Wat is hetzelfde? Wat is anders? *Zijn alle mannen in Afghanistan gekleed zoals opa?*

Omgeving - Herkomst

Waar fietsen papa en de kinderen? Zouden ze **echt** vliegen?

We zijn in Younes' gedachten in een **andere omgeving** beland: in Afghanistan. Wat merken de kinderen aan het landschap en de gebouwen? De vernielingen door de oorlog zijn zichtbaar. Verwijs naar beelden, filmpjes, foto's ... die u eventueel al hebt gebruikt.

Merk hoe Samir meegaat in de fantasie van Younes. En papa? Hij kijkt achter zich. Waarom zou hij dat doen?

Ga met de kinderen **naar een hoge plek in de buurt van de school**, waar ze een mooi uitzicht hebben over de stad of het dorp. Bespreek wat ze zien en hoe klein bijvoorbeeld de huizen of auto's zijn. Vraag aan de kinderen waar ze graag naartoe zouden vliegen. Ga dieper in op hun wensen.

Verzin met de kinderen een **bewegingsverhaal** waarbij de verschillende bestemmingen van de kinderen aan bod komen. Bouw dat verhaal met hen op. Waar vliegen we eerst naar toe? Wat zien we daar? Plaats voorwerpen in de ruimte die verbeelden wat kinderen bedoelen. Kies een grote ruimte.

Vraag naar welk land de kinderen willen vliegen en situeer die landen op de wereldkaart. De kinderen kunnen op het internet opzoeken wat er allemaal te zien is in dat land.

Laat de kinderen in **weetjes- of fotoboeken over Afghanistan of hun eigen thuisland (of dat van hun groot)ouders** snuisteren. Ze kunnen ook foto's meebrengen. Laat hen vertellen over wat ze mooi vinden aan Afghanistan/het eigen land.

Verwerking van het hele verhaal

- Op exploratietocht
- Tentoonstelling

Op exploratietocht

Ga met de kinderen op exploratietocht, waarbij u verschillende suggesties en elementen van het verhaal aaneenrijgt.

Maak een tocht langs straten, een plein, een brug en een park, met een toverfles, magische zonnebrillen, heldenpakken.

Wat **zien** de kinderen allemaal onderweg (let op mozaïek, lage muurtjes, boten, voertuigen, verkeersborden, allerlei soorten ballen, affiches, een kebabzaak ...)? Wat **horen** ze? Welke straatgeluiden? Welke talen? *Welke talen zien ze op borden?* Welke huizen en gebouwen lopen ze voorbij? Komen ze langs hun eigen huis? Sta dan even stil en laat het kind vertellen. Toon uw verwondering over het huis, of een onderdeelje of detail ervan.

Laat de kinderen onderweg **fotograferen**. Voorzie stopplaatsen om met de kinderen te kijken, te luisteren, te zoeken, te spelen en om hen hun eigen ervaringen te laten delen. Neem kleurkrijt mee om de kinderen onderweg iets te laten tekenen. Fotografeer ook die tekeningen.

Bij elke nieuwe start, na een stop kunt u samen met de kinderen de rap van de fles opzeggen.

Vooraf kunt u met de kinderen een picknick maken. Maak eventueel kebab of mantu vooraf.

Die tocht kunt u **achteraf laten weergeven als hun eigen team-verhaal**. Maak groepjes en laat elk groepje met enkele foto's, observaties en herinneringen aan de slag gaan. Elke groep maakt een fragment van het verhaal op een stevig A3-blad. Zo kan elk groepje zijn eigen deel vertellen. Stimuleer de kinderen om woorden in hun thuistaal of in het Pasjtoe te integreren. Wie is een goede redacteur in de groep en kan al die fragmenten tot een mooi geheel maken, om in een kamishibai-verteltheater te gebruiken?

Tentoonstelling

Stel met de kinderen een tentoonstelling samen.

Gebruik daarvoor de voorwerpen die een lange reis hebben meegemaakt of waar de kinderen of hun familie aan gehecht zijn (zoals Baloena).

Hang een wereldkaart op waar de bezoekers Afghanistan en de thuislanden van sommige kinderen (of hun ouders of grootouders) kunnen zien. Leg er eventueel foto's en het (uitgeschreven of opgenomen) verhaal van de reizen bij.

Verzamel boeken over Afghanistan en beelden van kinderen van vluchtelingen, reddingsacties, troostmomenten, oorlogssituaties in Afghanistan. Hang ook de kinderrechtenposter op of laat een filmfragment zien over de rechten van kinderen tijdens een oorlog. Toon een foto van Malala.

Natuurlijk komt ook al het materiaal dat u met de kinderen hebt gemaakt en verzameld aan bod in de tentoonstelling:

- de familieportretten
- de eigen achterkanten
- de foto's van de tochten die u met de kinderen ondernomen hebt en hun creatieve verwerking
- de Bijbel en de Koran
- uitspraken in het Pasjtoe, in het Engels, in de eigen thuistalen
- de maquettes of 3D-constructies van het park
- de gekke ballen met grappige namen
- ...

Die tentoonstelling kunt u koppelen aan een **toonmoment** waarbij u met de kinderen de verschillende versjes of het Baloenalied verbeeldt. De kinderen vertellen het verhaal van Baloena (en eventueel hun eigen kamishibai-verhaal) expressief. Trakteer het publiek op mantu-balletjes.

Baloena

© Uitgeverij Averbode|Erasmie, 2018
Postbus 54, 3271 Averbode

Auteur: Brigitte Puissant & Katrien Valckenaers

Eindredactie: Ninja Vervoort

Vormgeving: Grafiet

Illustraties en foto's: Wietse Palmans

Coverfoto: Wietse Palmans

www.uitgeverijaverbode.be

Met de gewaardeerde steun van

